

ZGODNJA DANICA.

Katolišk cerkven list.

Danica izhaja 1., 10. in 20. dne vsacega mesca na celi poli, in velja po pošti za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gl. 60 kr., v tiskarnici sprejemana na leto 2 gld. 60 kr. in na pol leta 1 gld. 30 kr., ako uni dnevi zadenejo v nedeljo ali praznik, izide Danica dan poprej.

Tečaj XX.

V Ljubljani 10. vinotoka 1867.

List 29.

Pervi splošnji zbor

avstrijskih učiteljev na Dunaji.

Dans ste si sami sebi dali,
učitelji, spričevalo revščine.
Spritzer.

Vse se temu čudi, kar je učiteljski zbor na Dunaji 5. 6. 7. septembra počenjal, čenčal ter sklepal. Ali čudenje kmalu neha, če pogledamo to reč bolj na tanko. Obče znani dunajski mestni možje so že zdavnej v zboru sklenili, prošnjo poslati državnemu zboru, da naj se, češ — uboga, od cerkve do kervavega oklenjena šola oprosti, in ti možje so menda le s to pogojo obljubili vse zborove stroške poplačati, ako bo učiteljski zbor in zlasti dunajski komitê zato skerbel, da se v zboru ravno v njihovem duhu dela. Pa še več: obljubljeno je bilo dunajskim učiteljem, ako bodo neprestrašeni, da se jim bo letna plača povzdignila, in kaj obetanje ne stori? Tudi so vidili ti „v duhu časa omikani“ učitelji le velikansko slavo pred seboj; sej jih je vse časništvo judovsko slavilo, kar se je dalo (in sej z malim izločkom na Dunaji imajo vse časništvo judje v rokah, in katoliških listov po kavanah ni dobiti). Da bi bili ti dunajski očetje svoje zmage gotovi, kaj naredijo? Usedejo se ravno zad za predsednikom, zapisovavci in govorniki, in tako so imeli te naučene šinkovce na motozi. Da se ni kateri prestrašil, so mu zmiraj od zadej šeptali: „pravo!“ Treba si je tudi zapomniti, da so večidel bili le dunajski judje in protestantje, ki so tako zoper vero čekali. Še vlada je bila s precej veselim obrazom zbor pozdravila, rekoč: „Spoštovani gospodje, v imenu vlade vas tu pozdravljam in Vam rečem: Dobro došli! Zagotavljam vas, da bo vlada prav pazljivo spremljevala razprave tega zbora, in da bo tudi podpirala njegovo splošnje prizadetje.“ Morda se ni nadjala tacega izida. Poglej dalje! Na mesto ene roke so obe molili na kviško pri glasovanji, namesto da bi bili samo vpili, so z nogami, palcami tolkli. Dobro si tudi zapomni, da niso bili sami učitelji, ampak razna mešanica. Če si pa katerega oistro pogledal vprašaje: „kaj pa vpijete? Ali veste, kaj je?“ „„Ne vém,““ je bil odgovor. Poglejmo nekoliko osebe in govore. Predsednik Bobies je bil brihtna zvita glava, v pogovoru preprijazen, ali v predstojništvu prekanjeno lesičji. Gotovo so vse časti vredni govorniki L. Braun iz Pešta, A. Spritzer iz Dunaja, A. Krönez iz novega Jičina, golo resnico govorili, ko so sovražljivce zavračevali, ali predsednik, in se vé, potem ž njim vsa njegova stran jih zavira, da kaj tacega se ni nikoli tu govorilo. Pervi govornik je bil jud Galistelj. Se vé, da naj poprej se je spodobilo judom na borišče, ki v Avstriji toliko veljajo. Ta možiček z dolgimi lasmi in s černo brado

začne brenčati, da „šola ni to, kar bi imela biti, ker je okovana od cerkve, tedaj prostosti, prostosti je treba! V začetku je bila tema, Bog pa je rekel: naj bo luč, in jaz rečem,“ tako se repinči pritlikavec: „cerkvena tema naj se razžene, in luč omike, pravice, humanitête, bratovstva naj postane; sej ni druge vere, kakor omika, — pravica, humanitêt, bratovstvo, in samo tá vera naj se v šoli uči; zato ne smê nikakor drugi učiti vere v šoli kakor le učitelj.“ — Enako temu je govoril Dunajčan Brusdorf; samo da govoril je bolj od izreje, in postavil o izreji ajdovsko načelo: učitelj mora odgojevati človeka celega, za človeka, človeku v prid in s človekom; tega pa nikakor ne more vkljenjeni učitelj, dokler se znajde v temi, tedaj verige morajo razpasti in šola prosta postati. —

Leidesdorf pa kar naravnost tirja, da bi se očitno izreklo, 1) da se mora šola emancipirati (detinske podločnosti znebiti), in 2) da naj se ves verski nauk iz šole verže; sej je le ena vera, omika, prostost, ljubezen. Posebno me je v nejevoljo spravil stavec Köhler, že 45 lét ravnatelj na Dunaji. Zakvasil je, da on ni vitez fráz (praznih besed), in vender je same fraze jahal. On tirja le pravo omiko, ki bi jo mogel učitelj vedno učiti; tega pa ne more, ker šola ni prosta; tedaj prostost tirjam, zarenči stavec; tega pa ne more, ker se v temi družega ne uči, kakor, kako se mora moliti, v nedeljo v cerkev hoditi. Meni, pravi dalje, je vsaki delavnik svetejši kakor pa nedelja! In ko bi se ta omika učila, bi ne bilo treba policajev; to pa je znamenje, da ni omike, ker zdaj imamo le policajno državo. Ta omika je bila o času cesarja Jožefa; *) zarad tega ne more prehlaliti cesarja Jožefa, kakor tudi drugi govorniki njegove baže; sedanjemu cesarju pa ti „omikarji“ ne enkrat niso zaklicali: „hoch“ v svojih govorih. Nadalje govori tako rogovilsko, da ga je mogel predsednik enkrat potegniti za škrice. Mnogozaslužni c. k. šolski svetovavec Herman, s katerim sem govoril, pa je rekel, da ta revež sam še ni kaj za šolo storil. — Aleksander Pape je še hujši razgrajal, rekoč: „Ne vera, ampak verski nauk demoralizira. Ktere vere sem? Nobene vseh, ki mi jih naštevaš, in zakaj?... Ravno zavoljo vere.“ Nikakor se ne smemo, pravi, zavezovati z mračnjaki papeževe enciklike; teologija v 19. stoletji je padla. Kličite na pomoč časništvo, državni zbor in potem je rešena naša čast, prostost in prihodnost! **) Hermann iz Varnsdorta na Českem, učitelj na realki in državni poslanec, pa je naravnost povedal, da je iz Mühlfeldove kovačnice

*) Ali takrat morebiti ni bilo policajev, beričev, „rihtnih“ hlapcev, ali kaj enacega? In pa, kaj je neki tista „omika“, o kateri go-lajsajo, bi vender kateri povedal? Sicer vsak pametni misli, da v veri, v spoznavanju Božjem je podlaga vse omike. Vr.

**) Kdo razume tako podrešitino. Vr.

svoje sklepe pritresel; sicer ravno tisto gode kakor drugi. Samo toliko je vender milostljiv, da pripusti cerkvi, naj sme sama odgojevati svoje sužnje! —

Povedati hočem še od treh govornikov. Precej prvi dan zjutraj se vzdigne častiti starček g. L. Braun iz Pešta in razklada, da je laž, da je ljudska šola tako slaba, kakor se graja. Bil je velik hrup. Ali kakšen šum še le vstane, ko govornik pravi, da si je želel to uro gluh biti, da bi ne bil mogel takih blasfemij (preklinovanj) o sveti veri slišati; nepokoj je bil tak, da je nehati mogel. Pa še strašnejši je bil roj, ko je pravični in pošteni Dunajčan gosp. Spritzer očitno rekel: „Dans ste si sami sebi, učitelji, dali spričevalo revšine!“ Med tem se je dvakrat oglasil za besedo duhoven A. Kronez, ravnatelj na realki v novem Jičinu; toda nič ni opravil; ko se je tretji pot zgovarjal z zapisovavcem o tej reči, pristopim tudi jaz in tirjam za besedo. Pa kakor Kronezu, tudi meni reče, da se jih je med tednom že pred oglasilo 37, da tedaj ni mogoče. Gosp. Kronez pa mi reče: Zberimo se, zgovorimo se, ki smo enih misli, izvolimo si govornika, in ta bo potem ložej tirjal za besedo. Tako se zgodi. Gosp. Kronez je bil izvoljen govornik in je potem z velikim trudom, česar sem bil priča, presilil, da so ga zapisali za govornika. Ali glej lisice, kaj naredijo? Predsednik nalaš kliče svojega kardela junake, ki so že govorili, da so zopet čakali, popravljali po trikrat, tudi po večkrat, kar so govorili, in tako so dosegli, da je naš govornik še le na zadnje, 7. kimovca, na versto prišel, ko je bilo že prepozno. Govoril je prav lepo, akoravno je bil veliko opustil, kakor smo se bili popred dogovorili, in kar je bil popred zapisal, kako n. pr. da naj v mojem imenu in imenu vseh Slovencev očitno protestira; ali hrup strašansk in vpitje je bilo takošno, da je veliko pozabil, posebno ko se je bil predsednik očitno zlagal, da zoper vero in duhovski stan ni bilo nikakor tu govorjenja, in ko so ti neubrisanci vpili na vse gerlo: „konec, konec!“ To je prostost, to!

Tako sem nekoliko popisal, kakšnega duha je bil prvi splošnji zbor avstrijskih učiteljev. Tudi se je marsikaj dobrega govorilo, kar svete vere ne zadeva; tega ne bom pravil; lahko berete v „Učiteljskem tovaršu.“ Res žalostne čase smo doživeli; pa to je še le bolj žalostno, da se na Dunaji kaj takega godi, da ima glavno mesto cesarstva takih rednikov uboge mladine, da vlada sama kaj takega dopusti. Vedno bom pa Bogu hvaležen, da sem se precej potem vdeležil katoliškega shoda v Inomestu in nepozabljivi mi bodo ondotni čversti in junaki katoliški govorniki. V Tirole naj bi se bili prišli učiti, dunajski in drugi kričarji, da bi se bili saj abc prave prostosti in omike naučili!

M. L.

Pristavek. Posnetek iz tega je ta-le: 1. Vlada se je iz tega shoda lahko prepričala, da bi bila bolje storila, ako bi bila učitelje po zgledu na Nemškem poklicala na duhovne vaje, kakor pa na zbor zastran šolske vravnave. 2. Vlada je lahko spoznala, komu je kaj zaupati; zakaj, kdor zoper svojo cerkev in vero udeluje, kadar meni, da se mu nič ne bo zgodilo, bo javalne boljše delal v prid države, ako okolišine tako nanesó. —

Vr.

Iz pisanja od 24. kim. do 2. vinot.
na Dunaju zbranih nadškofov in škofov avstrijskih do svitelega cesarja.

Ne moremo vsega dolgega škofovskega pisanja po besedi v „Danici“ razglasiti; vender pa nas dolžnost veže, saj v posnetku znamenitniši reči slovenskim bralcem naznaniti. Reč namreč je tako imenitna, da vsakemu le nekoliko olikanemu je potreba vediti, kaj so apo-

stolski nasledniki pojasnovali. Sliši se med svetom ravno o teh zadevah veliko veliko laži in napčnih misel, in ljudstvo bi v naj imenitniših rečeh ostalo v zmoti, ako bi se mu resnica ne razodela. Tako-le tedaj prečistiljivi višji pastirji cesarju pišejo:

Premilostni Gospod!

Avstrija ima rešiti vprašanja ali zadeve, ki se ne dajo odlašati in ki je veliko na tem zastavljeno, da se srečno rešijo. Ravna se za tisto zedinjeno delanje posameznih delov cesarstva, brez kterega je cesarstvo samo v nevarnosti. Treba je vrvnati državno gospodarstvo, da si bo država svéta neodvrtačljivo potrebnih pomočkov, in da bo zavarovano blagostanje ljudstva zoper kak nevaren pretres. Torej ni nič bolj potrebno kakor edinost, in pa da se pritežnosti in vzroki k razporu ne množijo. „Vender pa je stranka, ki si je odbrala ravno ta čas britkosti, da napada vero, katero spoznava Vaše veličanstvo, Vaša svitla hiša in pa tolika večina prebivavstva.“ Morebiti celo pervakov tega napadanja le malo kateri vé, kam njih prizadevanje vleče; vender njih reč sama zato ni nič boljši. Ko v tem reznem času zvesti in prepokorni podpisani (25 nadškofov in škofov) svoj glas povzdignejo, oni spolnijo dolžnost do Boga in do milijonov vernikov, ki so jim dolžni zvesti pastirji biti, spolnijo dolžnost do Vašega veličanstva in do domovine, dolžnost tudi do tistih, ki duhovno podlago cesarstva napadajo.

Zdaj pismo začne pojasnovati zgodovino in druge zadeve konkordatov ali pogodb, ki jih delajo posvetni vladarji s papežem.

Dolgi prepiri zavoljo investiture ali podeljevanja in oddajanja cerkvenih služb so bili dokončani leta 1122 s pogodbo, ki jo je sklenil papež Kalist II s cesarjem Henrikom V v Wormsu. To dogodbo so imenovali „konkordat“ ali „zedinjenje, porazumljenje.“ Od tega časa se dogovori med državo in cerkvijo zastran nasprotnih pravic in tirjatev imenujejo konkordati, zedinbe. Beseda tedaj je prav stara, reč sama pa še starejši. V nobenem stoletju ni bilo toliko konkordatov, kakor v devetnajstem; v Francii so se pričeli in skor vse evropske države in več ameriških samovlad jih je sklepalo. Vsi so bili tega prepričanja, da storjeni konkordat veže tiste, ki ga sklenejo, in pa naslednike; sicer bi bilo zedinovanje prazno delo. Konkordat tedaj je dvestransko storjena pogodba. Kdor to taji, spodkopuje pogodbe pravice, na kterih je zastavljeno premoženje in človeška družba.

Kakor je pri vsaki pogodbi in naredbi, tako tudi pri konkordatih ni bil vselej vsak zadovoljen z njih obsegom. Pred enajst leti pa so vsi rogovileži to nedolžno besedo sprejeli za toporiše, s kterim na vse strani mahajo. Ko je Karol Albert avstrijske znotranje zadrege hotel v svoj prid obrniti, da bi že davno gréte osnove razpregel, so rogovileži med drugim tudi to pretvezo delali, da na Avstrijskem cerkev zdihuje pod težkim jarmom, in da rešiti jo, je blágo, sveto delo. Ko je pa leta 1855 konkordat na dan prišel, so premeteni rovarji orožje obrnili in jeli konkordat sumiti in gerditi. Rekli so, kdor ga hvali, taki derži z Avstrijo in pomaga, da se doverši sužnjost njih dežele. Tako so delali l. 1857 tudi skrivni družniki v Bruselu — posnemaje macinjane. Leta 1859 je bila Avstrija v novih zadregah in večina Nemčije je bila tega prepričanja, da Avstrijo v nastopni vojski pustiti samo bi bilo nepošteno. Pervaki politiške in cerkvene prekucije so bili le nekoliko za to pomoč, očitno in združeno pa so tirjali, da za to dobroto Nemčije, ki se pa nikoli zgodila ni, naj bi Avstrija svojo prijaznost katoliški cerkvi odpovedala. Od takrat so besedo konkordat djali na trobilo, za kterim celi sistem

stoji (namreč, vse kardelo zavednega ali nezavednega frajmavrarstva). Ko so ti ljudje z resnico barantali in jo kazili, so škofje vedno temu počenjanju nasprotvali — vsak posamezno; zdaj pa jih okolišine silijo, da to dolžnost spolnijo tudi zedinjeni in pred sedežem Njih veličanstva.

Zakaj je bilo v 19. stoletju toliko konkordatov? Za to, ker je bilo 18. stoletje tolike razdertije zapustilo. Na Francoskem je bila država brez Boga že kakor dovršena; vse so bili z očitnega življenja potrebili, kar koli je še na Boga spominjalo. Se nad pratiko so se bili spravili, imena delavnih dni in nedelje zaterli, namesto svetnikov je bila v pratiki repa in pisa. Skušnja pa jih je učila, da brez čislanja vere tudi sicer miru in reda ni: torej je prvi konsul sklenil konkordat s Pijem VII. Španija je bila prišla v oblast neke stranke, ki je vse želje nekih lažnjivih omikovavcev dobrovoljno spolnovala, kloštre odpravljala, cerkveno premoženje grabila; nadražene derhali so Božje hiše ropale. Ko je bila pa zmešnjava tako visoko prikipela, da niso mogli več kreniti, so spoznali, da le cerkev zamore še pomagati, nji se morajo pravice poverniti: in — sklenili so konkordat. Še zmiraj „liberalizem“ s svojimi poskušnjami terpinči to nesrečno deželo; vender pa vere in konkordata se ti gospodje ne upajo več dotakniti; čutijo namreč, da namesto ene stranke bi se utegnili vse špansko ljudstvo vzdigniti zoper njé. Tudi ameriške republike je gnjusoba razdjanja prisilovala, da so s papeži konkordate delale itd.

Tudi Avstrija je bila v tej okolišini. O desetletju pred evropskim prekucem je prihajalo le preveč ukazov, ki se s cerkvenimi pravicami niso dali zedinovati. Liberalci si v dolžnost štejejo hvaliti postavodajstvo Jožefa II, toda cesar Jožef bi se hvali v takem pomenu, kakor ga zdaj hvalijo, sam bil odpovedal. Po njem imenovana sistema je zagotavljala samostojnost cerkvi, pa jo je vender hotla le za svoje orodje imeti, in iz tega namena jo pustiti obstati in po okolišinah jo tudi braniti. Jozefinizem pa liberalcem še ni zadosti, temuč le začetek. Tako je bilo že v življenju cesarja Jožefa; z nejevoljo je ob koncu svojih dni zapazil, da so njegovi ljudje delež čez njegov namen segli. Zmešnjave so bili zmiraj večji, in konkordat potreben.

Dogovori, da se morajo cerkev zadevajoče postave preurediti, so bili že pod Frančiškom I, ko se je bil pred kakimi 50 leti iz Rima povernil. Zlasti postave v zakonskih rečeh so bile v velikem nasprotju s katoliškimi verskimi resnicami. Ded Njih veličanstva se je bil ločil iz življenja, ni pa se bilo spolnilo njegovo naj serčniš hrepenenje, da bi ta reč bila vravnana. Večkrat so se obravnave pričenjale, in med tem je prišlo l. 1848, ki je vse spremenilo. Rogovilstvo je zrojilo, in ko Njih veličanstvo prestol zasede, se valovi polegajo, ne pa nevarnost! Vse je takrat spoznalo, da npravne moči se morajo na pomoč poklicati; — tudi taki, pri katerih bi ne bilo misliti, so to terdili. Zdaj ni bilo družega, razun cerkvi njene pravice priznati; ali pa po načelih rogovilstva ji nasproti delati. Takrat je vsak vedil kaj je treba izvoliti, komur koli je bilo ležeče, da se človeška družba ohrani. Tudi vlada Nj. veličanstva je 4. sušca 1849 v 2. členu svoje vstave razglasila, da naj vsaka postavno priznana cerkev in verstvo svoje zadeve samostojno vravnava in vlada. To pismo je sicer od grud. 1. 1851 svoj pomen zgubilo, ne pa imenovani člen, kateri je z vikšim sklepom 30. grud. 1851 po vsem obsegu poterjen. Vlada Nj. veličanstva pa je še več storila. Spoznala je, da pri tako globoko segajočih prashanjih je porazumljenja treba. Sklicala je torej 29. mal. trav. škofo na Dunaj, ki so do konca rožn. težavne cerkvene zadeve vravnovali, in če so globokeje v to reč

segali, bolj se je kazalo, da brez zedinjenja z rimskim sedežem terdne vravnave ni moč doseči. To pa ni bilo nobenemu avstrijskemu državniku nič novega, ker že davno se je čutila potreba tacega zedinjenja; velikrat so to poravnavo odkladali, nikoli pa ne opustili; še leta 1847 se je zato poganjalo. Že je bila vsem drugim postavno dopuštenim verstvom samostojnost zagotovljena; ali ni tedaj že sama previdnost velevala, katoliški cerkvi, ki je v toliki večini pred drugimi v cesarstvu, obljubo spolniti? Cerkev je do tistihmal terpela velike krivice; pa vse se ni več moglo poverniti, ampak le kolikor je bilo moč. Poverniti so se mogle cerkvi zakonske reči, ki je bil trienški zbor določil, da grejo pred duhovnega sodnika. To je terdila cerkev že od nekđaj, zakaj to tirja ta okolišina, ker zakon je sakrament. Na Ogerskem in po deželah z njim sklenjenih cerkev ni bila nikoli te pravice zgubila. Ker pa vender pri zakonskih rečeh tudi država svoje pravice ima, je bila vravnava prav težavna in brez konkordata ali zedinbe z Rimom se ni dala tako doseči, da bi bilo vesti in cerkveni postavi zadosteno.

Sklenjen je bil tedaj konkordat s takimi pogoji, ki jih mora za spodobne spoznati vsak, kateri cerkvi njenih pravic do čistega ne taji. S takimi, ki ji vse pravice odrekajo, se pogajati ni mogoče. Po konkordatu ima cerkev pravico razločiti, če je zakon veljaven pred Bogom in pred vestjo; državi pa je ostala vsa pravica v državljanskih rečeh, da odvrčuje zakone, kateri so njenim koristim nasproti. Občenje z Rimom je po konkordatu prosto; to pa so celo protestanske vlade še prej dovolile, ker povsod so spoznali, da v občnji škofov z Rimom ni nič nevarnosti. Škofom je dano prosto, da smejo pastirske liste in naredbe razglasovati brez poprejšnjega pregleda od strani države; ali ne smé pa tudi sleherni ravno tako vsega natiskovati, kar mu je ljubo? Sicer pa mora vsak škof svoje spise do vernikov ob ravno tistem času poglavarju izročiti. — Škofje smejo po konkordatu Božjo službo in vse duhovne opravila prosto vravnovati. Komu bo pa žal, da se država v take reči več ne vtika? (Dalje nasl.)

Tri mesce na Jutrovem.

XX.

(Govori na včiki petek zvečer, in snémanje s križa)

Včiki petek zvečer je bila posebno znamenita reč, da se je na sedem znamenitish krajih v cerkvi Božjega groba v sedmerih jezikih pridigalo, namreč: v laškem, greškem, ilirskem, nemškem, francoskem, arabskem in španskem.

Italijan, neki petrinar, v kapeli Marije Device, prične s klicem: kaj in kako da naj od Jezusa govori, kaj pové? Kar pride iz sakristije križ za procesijo in prav lepo se podá, ko se na križ ozrè in s križa pomoči prosi. Prav živo je potem obravnaval tvarino: „Ne pohujšajmo se nad Kristusom križanim!“ to je, ne omahujmo zavoljo tega v veri, ker je bil križan, ker je umerl na križu. Zakaj: „darovan je bil, ker je sam hotel;“ sovražniki so pred njim padli, kadar je on hotel, in zopet so vstali, kadar je on hotel; vjeti se je dal, kadar je on hotel, — umerl je, kadar je on hotel, — skale so pokale, ko je on hotel: dunque, non prendiamo lo scandalo, — ne spotikujmo se nad njegovo smertjo! Spoznal ga je nedolžnega Pilat, ... razbojnik je v njem Boga molil ..., že v pelnicah so ga molili kralji zemlje za Boga ..., ob Jordanu ga je Oče za tacega naznanil; ... spoznali so ga modri, ki so obmolkovali pri njegovih ukih: „non audivimus loquentem, sicut hunc.“ Solnce ga je spoznalo, mesec, zvezde so ga spo-

znale, velikaši so klicali: „Kaj smo storili križavši ga! Zarés, ta je bil Sin Božji!“ On je res pravi Bog; ne pohujšajmo se nad njegovo smertjo! In sklenil je s preživim klicem: „Nos autem gloriari oportet in Cruce Domini nostri Jesu Christi: Mi pa se hvalimo v Križu našega Gospoda Jezusa Kristusa!“

Greški govor je imel eden patriarhovih duhovnov, rojen grek, v kapeli in ob postaji „oropanja oblačil.“ Ta kapela je ravno zadej za greško cerkvijo, in kakor se je govorilo, je dosti razkolnikov od zgorej poslušalo. Govoril je tako po apostolsko, da smo ga tudi taki precej razumeli, ki nič greško ne znamo. Izvolil si je bil rék: „Diviserunt sibi vestimenta mea et super vestem meam miserunt sortem: Razdelili so si med seboj moje oblačila in za mojo suknjo so vadjali.“ To je obrnil na razkolnike, ki so raztergali Kristusovo oblačilo, namreč njegovo cerkev, in je neizrečeno čversto dokazoval razkolnikom, koliko krivico so Kristusu storili, ker so njegovo cerkev ločili. „Estavróste Hristón (Kristusa ste križali)!“ jim je večkrat zaklical. Zastran nauka, kateri je pravi, jim je našteval cele verste očakov, ktere naj za svet vprašajo: „Erotá“ — vprašaj: Krisostoma, Atanazija, Avgušтина, Hieronima in več drugih, in iz vsacega jim je kaj povedal v dokaz, da so razkolniki v zmoti, in da le katoliška cerkev je v resnici. Celó Focij in Cerularij sta mu mogla služiti v pričanje za katoliško resnico in zmoto ločencev. Potem je jel klicati za zedinjenje, pa moliti: „Kirie, Kirie...“ da bi nejeverniki, razkolniki, grešniki Kristusa več ne križali... Pa je le zopet povzel, da nikjer ni resnice, kakor le v Kristusu in v njegovi cerkvi: „ute Anglos, ute Rusos, ute Judeos...“ je klical s silo živim glasom. Nekdo je rekel, da so greki zgorej čversto godernjali med tem govorom, ktereга neoveržljivosti in tehtnosti, se vé, niso mogli z drugim kljubovati; ravno to pa je slabo znamenje. Spoznal je pa tudi, ako prav pomnim, eden izmed njih, da je govornik resnico govoril. Vender gotovo ne le eden, ampak naj berže jih je resnico spoznalo več, če so poslušali; toda kdor resnico sovraži, on pred njó ušesa maši.

Ilirski govor, ki ga je imel eden patrov pri „stebru zasramovanja“, je bil nraven ali moralen. „Miluje se zloba, gerdi se dobro“, je rekel govornik, ter nadalje dokazoval, kako se Kristus zasramuje z grehi zoper razne zapovedi. Pač primerno je bilo tako premišljevanje pri ravno tistem stebru, pri katerem je bil nekdaž res Sin Božji za grehe človeštva zasramovan. Torej je govornik ginljivo klical v imenu grešnika: „Jaz sem ta in ta zasramovavec!“ „Neću, neću te više uriedjati,“ ter se je obrnil k Marii, da naj sprosi pokoro, naj sprosi premišljevanje Jezusovih rán, naj sprosi odpušenje....

Nemški govornik je bil gosp. Ant. Neukircher, izmed naših romarjev, nadfajmošter v Cahenu na Pruskem. Tudi ta govor, že na Kalvarii, na mestu, kjer je Marija stala med križanjem, je bil nraven, in kaj čversto se je obnašal govornik.

Bil je pa vstal tako silen šum in hrup po cerkvi, da me je bilo groza, kaj bo, če ne potihne, zakaj veliko je bilo ljudstva, in znati je, da so gledali in poslušali tudi mnogi drugoverci, ki imajo ob vsih straneh cerkve Božjega groba svoje stanovanja, da človek sam ne vé, od kod gledajo, poslušajo ali pa lazijo v cerkev. Včasih sem jih od zunej vidil prav nad cerkvijo hoditi. „Škoda, da je toliko vojaštva za stražo v cerkvi, pa taki nepokoj!“ sem si mislil.

Govornik tedaj je opomnil, da tukaj na Kalvarii Gospod sam pridiguje, kjer so pod njim skale pokale. Izpeljeval je nadalje, da smo prišli v zemeljski Jeruzalem, da bi se na nebeški Jeruzalem pripravljali. S

čim? S tim, da se križajmo tudi mi z Zveličarjem vred, križajmo pa svoje mesó in poželjivost; ne le da grehu odmerjemo, ampak tudi čednosti živimo, da bomo zmožni umeti veliko besedo: ljubezen, — veliko zapoved: Boga samega nad vse ljubiti, — pa tudi sovražnike ljubiti po Njegovem zgledu... Tebi je Gospod odpustil 10.000 talentov; in ti pa?... Učimo se pa tudi tukaj dobro umreti od Njega, ki je postal zmagovavec in Gospod nad življenjem in smertjo. Vzemimo si od tod domú križ, ki je bil na Golgati — križ za svojo zadnjo uro.

Francoski govornik, snežno-bél star fajmošter, ves pobožen mož, sama dobrovoljnost, velik čislavec svojega cesarja, je le nekoliko malo govoril, tudi na Kalvarii, in sicer v greški kapeli, na mestu, kjer je bil Zveličar križan. Navdušen je napovedal, kako bo v tem svetem mestu, na tem svetem kraju molil za Francijo, za cesarja, za papeža itd. Miloval je, da se ponavljajo bogokletja in bogoskrunstva in pa kriči: „Križaj ga, križaj ga!“ Karal je, kakor je bilo čutiti, ondotni nered in primérjal z lepim redom na Francoskem; povzdigoval je, kako je Francija varhinja svetih mést, ter z veliko navdušenostjo omenjal svoje domovine.

Po tem govoru se je pričelo posebno ginljivo opravilo, zavoljo ktereга ravno blezo se je zbiralo toliko ljudstva, da je bil ves prostor na Kalvarii, pa tudi spodej zlasti v bolj bližnjih krajih, terdo napolnjen. Na Kalvarii namreč ta dan posnemajo „snetje s križa.“ Na precej velikem križu je bila podoba Zveličarjeva z žebli pribita, in bili so pripravljeni ljudje, ki so zverševali opravilo Jožefa Arimatejca in Nikodema ter drugih, ki so Zveličarja s križa snemali. Ogernili so najprej z velikim spoštovanjem pert okrog života in rók; sneli lahno krono z glave; odbili z rahlostjo žebelj z leve roke, ki je omahnila, in ko so še drugo rešili, se je nagnil celi život z glavo vred naprej, ki so ga pa mehko podpirali. Rešili so še noge in nesli so ga v procesii s Kalvarije k mazilnemu kamnu, ki je precej pod Kalvarijo spodej. Tukaj, pri velikih vratih, je bil zopet hrup vstal; lestev se je bila zvernila po cerkvi z višave, in le čudo, da se ni bilo nikomur nič žalega zgodilo. Ko bi se pri nas v Avstriji kaj takega zgodilo, kmali bi kaki „liberalni“ srenjski zbori peticije pošiljali državnemu zboru, da naj take „nevarne“ ceremonije zatré! — Prav na pravem mazilnem kamnu, kjer so nekdaž samega Zveličarja mazilili, je zdaj mazilil patrijarh tudi njegovo podobo iz dveh posodic, ki so ju v procesii seboj nesli.

Potem je čast. o. betlehemeski gvardijan imel govor v arabskem jeziku. Pojasnovati je začel žalovanje o Jezusovi smerti, pa kmali so vmes dečki začeli peti neko žalostno pesem. Nato je dalje govoril in ob kratkem posnel Jezusovo življenje z ozirom na sedanje zadeve v Jeruzalemu. Popisal je živo njegove rane, povdarjal smert zavoljo pregréh, močno klical: Ahuj — o moj brat Jezus! križaj nas seboj! itd.

Poslednjič je neki Španjol pridigal ravno pred Božjim grobom v španjskem jeziku. Priterdoval je, kakor je bilo znati, kako je Zveličar svet rešil iz sužnosti, in šel v svojo čast; pa da se tudi mi pri njegovem grobu kviško povzdiguemo.

Ogled po Slovenskem in dopisi.

Iz Ljubljane. —a— Slovenske Matice odbor je imel 3. t. m. svojo VIII. srenjo, v kateri so bili soglasno voljeni dosedanji predsedniki in ravnatelji, in za pregledovavca društvenih preštevkov g. prof. Šolar. Tudi tajništvo bodo oskerbovali dosedanji odborniki še prihodnje leto. Dalo se je zanesljivo upanje, da si pri-

dobi Matica pesnije Vodnikove in Koseskitove ter jih spravi primerno skupaj na dan. Poseben odsek naj povabi pisatelje slovenske, da ji pošljejo dobrih spisov za letnik itd. Zastran premoženja naj se do novega leta nič ne spreminja, ampak denar le v hranilnico daje. Odbor sedaj še obetati ne more, da sprejame gerško slovnico, ki se še le pisati ima v slovenskem jeziku. Pri takem delu bi se ne bilo ozirati tolikanj na enake slovnice v nemškem jeziku, marveč na lastnijo in vzajemnost slovenskega pa gerškega jezika. Poprej bi bilo želeli dobre latinske po enacih pravilih. Posebno važna sta nasveta, ktera je dal gosp. dr. Ulaga, kako naj se občni zbor poživí, in v ta namen tudi pravila spremenijo. Da se dobro prevdarita in določita, se imata obravnavati v prihodnji srenji. *)

— Pretečeni petek, v god svitl. cesarja, so imeli mil. knez in škof ob desetih slovesno sv. mašo.

— P. n. gospod stolni dekan dr. Jan. Zl. Pogačar so postali bogoslovski vodja v oziru nauk.

— Pretečeno nedeljo je bilo zopet več novih maš: v Ternovem v Ljubljani jo je imel č. g. Fr. Škerjanec, iz poreške škofije; v Rovtah g. Trepal iz goriške nadškofije; v Čeručah č. o. Kalist Medic iz frančiškanskega reda. Bolj ko nejeverniki cerkev preganjajo, bolj tiše mladenči v semeniša, več je novih maš. Prav imate slovenski mladenči! Ni naj slabši sad, na ktere ga se ose, seršeni in psevdoliberalci vsedajo. —

— P. n. gosp. Martin Pogačar, škofov kaplan, protokolist in registrator, je s posebno pohvalo za dosedanjo petnajstletno službo izvoljen za kancelarja v kn. škof. pisarnici. — Gosp. Jan. Gerčar, semeniški duhoven, je postal kn. škofov kaplan.

— To leto so mil. knez in škof po raznih krajih 12.074 birmancem sakrament sv. birmo podelili.

— Novim čč. gg. duhovnom po raznih slovenskih škofijah priporočujemo in jih prosimo, da bi se na cerkveni list „Danico“ pridno naročevali in ga tudi med ljudstvo razširjali. Ko pa pravimo „novim“, tega ne mislimo takó, kakor da bi se „nenovim“ ravno ta gorka prošnja ne ponavljala. Ravno tako prosimo zanimivih in koristnih dopisov iz vsih strani. Katoliški véliki zbor v Innsbuku je močno priporočal, da naj se katoliško časništvo vneto podpira in brez truda razširja, brezbožno pa odvrča.

Iz Tersta. Teržaške mestne šole se pričnó 14. t. m. — Do 3. tega mesca je v Terstu in okolici zbolelo za kolero 332 ljudi, umerlo izmed teh 202. — V Terstu se je dosti spečalo tistega zajema (jemanja na pòsodo), ki ima namen zoper papeža vojsko na noge spraviti, da se Rim ugrabi. „Prim.“ (Fej vas bodi, papežodirci!) —

— V Terstu so bili letos ti-le čč. gg. na novo mašniki posvečeni: Jož. Gianolla, Hiac. Gottardis; Edv. Grossmann, Fr. Kraljič, Jan. Mahnič, Fr. Matičič, Jan. Mazgon, Jak. Mihalič, Mat. Mikuš, Jan. Pečar (Pechiar), Jož. Pelj, Ant. Petelin, Juri Rastelli, Alb. Švinger, Al. Vaskon, Vil. Vesel.

Bolezen kolera in druge okolišine ne dopustijo obhajati duhovnih vaj, ki so bile za mesec vinotok napovedane v Terstu.

Družba sv. Križa je imela v god povišanja svetega Križa, 14. kim., v stolni cerkvi slovesno sv. mašo in potem svoj véliki shod pod predsedstvom mil. škofa. Pričujočih je bilo 22 družnikov. Devet gospodov duhovnov je k tej družbi na novo pristopilo, čč. gg. namreč: Ant. Pokorn, fajm. v Slavini, Ant. Spanio, kapl. v Izoli; Avg. Čuk, kurat pri sv. Tomažu; Fid. Okorn, kurat v Lokavici; Al. Zemljič, kaplan v Paznu; Mat.

Snoj, kurat v Maresegi; Andr. Lavriha, kapl. v Topolovcu; Jak. Bokatič, fajm. v Kolmu; Ant. Notar, kapl. v Truškah. Izvoljeni so prečast. gg.: Jož. Šneider za podpredsenika, Vinko Battaglia za pomočnika, Anton Dekorte za tajnika. (Škof. list.) Ta družba moli in mašuje za ranjce sobrate in je posebno tolažljiva za duhovne. Plača se le o pristopu 5 gold.

Od Mure 3. okt., F. Ker zastopaš, ljuba „Danica“, reči in zadeve, ki so vsem kristjanskim narodom občne, ti postrežem morebiti tudi z dopisom iz med Nemcev, — iz sekovske škofije. *) Nekoliko časa je, kar se je pri nas zares začelo daniti, in povsod se kažejo znamenja, da bo konec one nemarne letargije (dremote), ktera je gospodovala nad nami. Pervi veseli glas je ta: Zoper lažnjive in nesramne napade časnikov na konkordat podpisuje duhovništvo po škofiji adreso, v kateri povdarja hasek in potrebo konkordata; posebno pa protestira zoper terjenje liberalcev: da nižji duhovniki želijo, naj bi se konkordat odpravil. Lavant, Ljubljana, — „vade et fac similiter“, enajsta ura že je! **) —

Drugi veseli glas je, da bomo ob novem letu vendar le dobili v Gradec nov konservativen časnik, kateri bo zastopal proti trem židovskim pravico in resnico na vse strani. Mnogo se je že nabralo v podporo mu denarja. Ker bo tudi prijatelj Slovencev, mislim, da bo vsak duhoven, kateremu je ravno potreba nemške časnike brati, segal po njem. Ali bodo še dalje po mizah na prvem mestu ležali cerkvi sovražni listi? O da bi premislili vsi gospodje besede kralje-graškega škofa: „Akoravno sovražen slab časnik tebi ne škoduje, pa škoduje mnogim drugim, kateri te vidijo ga brati; mislijo namreč, če za tebe ni preslab, zakaj bi bil za njih?“ — Najberž bo v Gradcu — „tandem“ — tudi katoliška kasina beli dan zagledala. Bila bi proti rogoviljenju liberalcev živa potreba. — Tukajšnji učitelji so dosta pametnejši od unih vekačev v učiteljskem zboru na Dunaju; vsi pravijo: „Desetkrat ljubše nam je nadzorništvo duhovnikov, kot občin in uradnikov, — zraven pa bi zgubili tudi polovico dohodkov, ako se loči cerkva od šole.“ Dobro bi bilo, ako bi povsod storili isto, kakor učitelji česki in gornjeavstrijski, namreč protestovali zoper sklepe učiteljskega zbora. — Naš novi mil. knez-škof dr. Jan. Cverger bodo 13. t. m. v Solnogradu posvečeni, in tako dobimo spet višega pastirja. Vse, kar smo o njih dozdej slišali, moglo je vsacega katoličana razveseliti.

Kaj je kej novega po domačem in tujem svetu?

Véliki shod katoličanov

v Inomostu od 9. do 12. kimovca.

Stari profesor Marks, še ves v sapi, ker ravnokar je prišel s popotovanja, stopi k sklepu na oder in pové, da on zastopa Trier ter v zvesti bratovski ljubezni pozdravlja ljube Tirolce v imenu Renanov in Mozelanov. Pravi med drugim, da pred dvema letoma je bil zato z veseljem sprejet predlog, da naj bodo 18. shod v Inomostu, ker se Tirolci z zvesto ljubeznijo derže katoliške vere in cesarske deržine. Potem je govornik ob kratkem povzel zgodovino katoliških shodov in je pri vsakem mestu kaj posebnega opomnil. Sploh o

*) Ali bi ne bilo prav in dobro poprijeti se te besede, ki je po Gorenskem navadna, namesti ponemške „seje“ (Sitzung)?

*) Prav ljubo in drugo, kakor poprej iz Gr.: prosimo le večkrat takó!

**) Pa hitro bo tudi dvajseta odbila zastopaj, če se urno ne prične.

shodih je rekel; Ko se bo pisala zgodovina Pija IX, se bo spoznala tudi vrednost teh shodov, ki so se pričeli pod tem papežem. Kakor so aposteljni hodili od mesta do mesta, tako popotva tudi ta družba od mesta do mesta in povsod poživlja katoliško življenje. Potovanje (prvi shod katoličanov) se je pričelo v Moguncii, mestu sv. Bonifacija, nemškega aposteljna, kjer je bil prvo škofijstvo ustanovil in je Nemčijo edinil v katoliški veri. Kako primerno je bil ondi tudi prvi shod katoličanov, da naj bi se zopet zedinovale, kar so naši očetje ločili (o Lutrovem času). V Bratislavu je shod bil zbran o stanu vojskne oblege in je pomišljeval, če ne bo v tistih okoliščinah kacega zadržka. Višji vojaška oblast pa je v odgovoru do predsednika to-le častno spričevanje dala: „Ko bi bila vsa Nemčija katoliška družba, bi oblege ne bilo treba.“ Kolin in Monastir spominjata na Klemen Avgusta, junaškega bojevavca za katoliško svobodo; Freiburg v Brizgavi na Hermana Vikari-a; Monakov je zbudil umetnost k novemu cvetu; Dunaj je bil bran zoper mohametanstvo skoz stoletja; Cahen ima grob velikega cesarja, kateri je papežu rekel: „Tvoja reč je moja reč, in moja reč je tvoja reč.“ V Trieru, pravi govornik, je zbor katoličanov versko življenje močno poživil in voši med veliko pohvalo k sklepu enako srečo Inomostu.

Neizrečeno prijetno je bilo, ko je o sklepu pozdrava iz notranjega prostora deželnega poslopja zadonela pohlevna glasba Pijeve himne. Pohvalni klici so jo spremljali v dvorani in družba se je razhajala.

Devetega kimovca zjutraj na vse zgodaj se je jelo streljanje razlegati, da so se hribi na okrog stresali glasba pa je z mestnega stolpa prijazno igrala sprelepo Pijevo himno, ki mora vsako serce giniti in prešiniti. Kmalu je bilo mesto vse živo, cerkve vse napolnjene tujih duhovnov, ker vsak je gledal, da je do časa odmaševal. Ob 9 namreč se je pričela velika in slovesna maša v jezuitovski cerkvi, ktera je bila preukusno ozališana od zunaj in od znotraj. Če je kaj veličanskega na svetu, je bila veličanska tukaj cerkev, polna olikanih ljudi iz vsih krajev, samih poštenih katoličanov, ki je bilo upati, da je vsak izmed njih v prijaznosti s svojim Stvarnikom, Odrešenikom, Posvečevavcem. Kolik razloček med takim in kakim posvetnim zborom, v katerem je največ tacih, ki so v razporu s svojo vestjo in z Bogom! Med tem, ko so briksenški knez in škof opravljali sv. daritev in se je s kora slovesno razlegala Beethovenova maša, naj bi bili mlačni kristjani prišli gledat, kako spodobno so se obnašali ti olikani gosti. Tu ga ni bilo, kateri bi bil roke po žepih potikal, ali na herbtu sklepal in nečedno šeptal, ali se na vse strani kretal, le samo k altarju ne; tu je vse molilo in bilo tako pri miru, tako spodobno, kakor taki, ki živo verujejo, da so v tempeljnu živega Boga. In da bi kdo ne mislil, da le še samo duhovni, kmetje in reveži za Boga in vero marajo, je treba vediti, da tukaj so bili ljudje iz vsih stanov in starost, od škofa in naj imenitnejšega plemenitaša, od starčka, od naj višjega vradnika, pa do bogoslovca, rokodelca, do nežnega učenca, in vsi enega duha.

Po maši je bilo vse černo ljudstva od cerkve do dvorane v „jezdarnici“, kjer se je imelo zborovati. V slavnem spremstvu so gosti šli na zbor, tako-le: Naprej mali dečki Malfattove maltezarske sirotišnice — vsi v svoji zeleni uniformi s svetinjami na persih in z lastno zastavo; za njimi rokodelski družniki tudi z banderom; dalje v prezali semajni opravi mestna glasba; glasba iz Steinaha v narodni opravi, kar se je nekako posebno domačinsko slovesno vjemalo. Za temi so se jeli snovati skorej brezštevilni vdeleževavci velikega shoda, in h koncu deželni odbor, prelati in škofje iz Briksna, št. Hipolita in Linca. Na velikem prostoru pred dvo-

rano ste glasbi igrale cesarsko in Pijevo himno; vse se je med tem spoštljivo odkrilo.

V dvorani sami spredej na steni je bil velik križ, ob desni križa podoba Pija IX, ob levi pa cesarja Frančiška Jožefa, in nad križem tirolski orel. Z zelenjem in cvetličjem je bil k temu še ozališan prostor spredej, ki je bil zvišen za predsednike, vravnovavce zbora in več družih gospodov; vmés do družih gostov se je razširjal še precej velik prostor za hitropisce; in dalje so se pričenjali naj prvi stoli za škofo, prelate in za vse druge, kakor se je kateri vsedel. Obstranski steni ste bili ozališani s tirolskimi gerbi, mnogoterimi zastavami z vojsk, ter z raznimi znamenji tirolskega junaštva. Dolge dolge verste stolov so bile opodolgoma dvorane in zadaj še poseben nekoliko zvišan prostor za gospé.

Med veličastno in slovesno tihoto stopi deželni glavar Hasselwanger na govornico ali katedro in pozdravi škofo in vso družbo. Med veliko tihoto ob kratkem popiše, kako so Tirolci v mnogih nasprotjih zmiraj zvesti ostali Bogu in veri, cesarju in domovini.

Narava sama, pravi, jim je velikrat sovražna v teh hribih in pečinah; od mladih nog se morajo z njo vojskovati; kolikrat so mogli po dolge dni iskati svojih ljubih mertvih, ki so jih jim snežni plazi zagrnili in odnesli v globočine itd. itd. Ko pa Tirolec naravo vender le zmaga, da mu mora pokorna biti, ga prerediti, ga to dela nekako moškega, visocega v duhu, bi djal derznega; vender: prederznost ne gospodari na Tirolskem; tukaj gospoduje vera. Povsod vidiš keršanske znamenja, kapele, križe, podobe Marije D., v vsaki vasi cerkev, in cerkvenih opravil in pobožnost se na Tirolskem vdeležujejo vsi: ljudstvo z duhovstvom, duhovstvo z ljudstvom.

Potem se je verli govornik obrnil na tirolsko zgodovino, in povedal je da: nikoli niso Tirolci orožja napčno obračali. Našteval je veliko zgledov, kako junaško so Tirolci branili svojo domovino. Francozi so bili trikrat meje prestopili; toda dežela je bila v tujih rokah, serca so ostale avstrijske. Tudi naj poslednjiši dogodbe ll. 1848, 1859 in 1866 spričujejo, da so vnuki vredni svojih očetov, ki so njim enako dajali premoženje in življenje za Boga, cesarja, domovino. Tako imamo dokaz, je djal govornik, da katoliška vera ne oslabljuje moči, ampak jih uterjuje. Tirolsko naj čisto ohrani svojo katoliško vero, in blagoslov Božji bo nad njim ostal, in povsod se bo razlegal pozdrav: „Hvaljen bodi Jezus Kristus!“ — Kaj dobro so se prilegle poslušavcem te besede iz ust tacega moža. To se pravi moško govoriti; to se pravi poslušavcem serce ogrevati. Zarés, Avstrija bi mogla kaj družega biti, ne pa dobra mati, ako bi tako véren, tako zvest, tako junašk, tako pošten narod s tem žalila, da bi mu zoper njegovo določno voljo, zgolj iz ljubezni do hinavskih „liberalcev“ krivo vero vsilovala.

Zdaj je govornik zavoljo pravičnega reda nasvetoval, da prvi predsednik bodi dr. Jož. Lingens, pravdosrednik ali advokat iz Cahena; drugi Edv. baron Stillfried z Dunaja; tretji Kaj grof Stollberg iz Bravnava na Saksonskem. Zbor je enoglasno vse tri poterdil.

Predsednik Lingens se zahvali za zaupanje, in ker postava ljubezni katoličanom vleva tudi podložnost, torej naj bode, da predsedstvo sprejme. Nadalje opomni: „Mi smo iz družih krajev Nemčije prišli, s tem razodet, da še je ena zveza med nami Nemci, ki se ne dá razdreti: katoliška vera. (Živa pohvala od vsih strani.) Tirole so za nas zgled serčnosti in zvestobe v veri za vse čase; podoba so nam prave domovinske ljubezni in zvestosti do cesarske rodovine.“ (Germeča pohvala.) Govornik poprosi nato pričujočo družbo in zlasti duhov-

stvo za molitev, da bi sedanja delavnost dober ték imela, in opomni, kako primérno družba katoličanov svoje shode vselej v zvezo spravi z Marijnim praznikom, ter s tem na znanje daje, da tudi pod njeno brambo s svojimi pravili pribežuje.

Po zgledu shoda v Melinu nasvetva predsednik zdaj še 3 častne predsednike, za cerkev zaslužne možé: Bar. Andlaw-a, g. Sigv. Müllerja in Hasselwanterja, k čimur je shod veselo priterdil. Naj opomnimo o tej priliki, da predsednik advokat Lingens je še mlad, pa posebno spréten in pripraven mož, kateri je o vsaki priliki razodel ravno tako velike zmožnosti, kakor lepo serce in bogoljubno dušo.

Pripravljalni odbor je bil že poprej poslal pismo verne vdanosti do sv. Očeta v Rim in dobil tudi že odgovor. Oboje pisanje je zboru prebral profesor Morigelj.

Kratek obseg pisma do sv. Očeta je ta-le: Shod v Trieru 1865 je bil Inomost (Insbruk) za prihodnji shod odmenil, ki se je pa odložiti mogel zavoljo lanske vojske; ko so pa sveti Oče med veseljem vesoljnega svetá in med škripanjem katoliških zopernikov napovedali preslavno osemnajststoletnico, so dobili tudi katoličani novo serčnost in so se jeli na shod pripravljati. Letá bo zboroval pod brambo in dovoljenjem prečast. škofa Vincencija briksenškega, in katoliški možje bodo z Božjo milostjo po svojih močéh katoliško reč serčno branili, zmote zavračevali, ki so jih sv. Oče zaverгли, zveličane sklepe delali v prid keršanskega življenja in djanja pod brambo presv. Marije Device.

Vi sv. Oče ste naznanili, da se je vnela silna vojska zoper božje razodenje, zoper katoliško cerkev, zoper sedež namestnika Kristusovega, zoper čedne nrave, in celo zoper kraljico vsih čednost — zoper keršansko ljubezen. V taki vojski je vsak katoličan pod benderom Kristusovim. Za dobro vojskovanje pa je potrebno, da je vojšak iz vse duše sklenjen z apostolskim stolom, s tisto skalo, ki jo je Gospod postavil v Rim, potrebno je molitve in bogoslova od ondod, in ravno tega pripravljavci k vesoljnemu katoliškemu shodu prosijo sv. Očeta.

Sv. Oče so 29. vel. serp. v odgovoru na to pisanje naznanili, da v tolikih britkosti sedanjega časa in pri toliki zakletvi brezbožnih ljudi zoper katoliško cerkev bi se jim res ne moglo veči veselje zgoditi, kakor če se možje vzdignejo, kateri pod vodbo svojega škofa reč katoliške cerkve moško branijo in se ustavljajo pčhanju zopernikov. Torej jim in vsim udom katoliških družb iz serca srečo vošijo, Boga prosijo, da jim svojo pomoč milostno dodeli, ter bi v velikem shodu take sklepe stori, kateri bi koristili v brambo katoliške cerkve, v razširjanje nauka večnega zveličanja, v zatrenje toliko naj škodljivših zmót in v odvernjenje hudobnih premnogoterih zalezovanj, slepij in zapeljevanj, ki izhajajo od sovražnikov. V taki namen podelé vsim apostolski blagoslov.

Ko je Morigelj odbral, je zbor z vstanjem in s trikratnim klicem skazal počesenje sv. Očetu.

Zdajci poprosi predsednik v imenu zbranih prečast. briksenškega škofa za sv. blagoslov, ker pravi začetek je še le zdaj prav za prav. Vse v zbornici je na kolenih, tudi prijazni mladi naglopisci, in milostni vikši pastir, podelivši blagoslov, pristavijo: Ne vém boljšega kakor zbranim zaklicati besede, ki zunaj nad vratimi lepšajo jezuiško cerkev:

BeneDICat Vobis aC ConsILIIs VestrIs Omnipotens.

BLagosLoVI serČne skLepe Vaše VsegaMogoČnI GospoD!

Gospod predsednik opravi nato djanje keršanske hvaležnosti in opomni zbrane na ranjcega barona Moy-a,

poprejšnjega predsednika, ki ima tolike zasluge za ta shod; in vsa družba vstane v znamenje pomilovanja in zahvale. Prav dobro nam je delo, ko so nam na poti od Briksna proti Insbruku pokazali sina ranjcega predsednika, berhkega mladenča, ki je nosil še žalovavne znamenja in je po zgledu svojega očeta tudi šel k zboru katoličanov. To stori dobra izreja; sej sinov cerkvi sovražnih „liberalcev“ pa nam niso kazali na katoliškem zboru. Pač bodo enkrat kleli zaverženi sinovi in hčere svoje očete, zavoljo katerih pohujšanja in sovražljivosti do cerkve bodo dostikrat tudi oni pogubljeni.

Blato prime se kolesa;
Sad pa pade bliz drevesa.

Tehtni so za zbor peteri posebni odbori: a) za misijonstvo, b) za keršansko usmiljenje (karitas), c) za keršansko umetnost, d) za šolstvo in tiskarstvo, in e) za deržine, ktere je naslednjič predsednik napovedal. Navada je namreč, da katoličanje, kdor si bodi in od koder si bodi, pošiljajo pripravljavnemu odboru mnogotere nasvete za véliki shod, in ti nasveti se v posebnih odborih, kamor pristujejo, pretresejo in v posvetovanje vzamejo, potem pa se nasledek naznani v očitnem zboru, kateri ga ali sprejme, ali pa odbije.

Omenimo naj le nektare take predloge. Dr. in profesor Möfinger v Solnogradu svetuje, naj véliki zbor izvoli 12 odbornikov v podporo sv. Očeta, kateri bi v imenu vel. zbora sv. Očetu naznanili, da vse družbe po Nemškem so pripravljene k vsaki darežljivosti za sv. Očeta, in ta odbor bi se po primernih potih goreče prizadeval za pomoč sv. Očetu in njih potrebe. (Ta nasvet se je bil oddal v odbor za keršansko usmiljenje.)

Dr. Schiedermayr in Mih. Würz iz Linca svetujeta, da naj zbor prevdari, kako bi se napravile prenočišča za delavce pri fabrikah in sicer pod vodbo redovnic. — J. Malfatti, S. J., vrednik „Sendbotov“ v Insbruku, svetova, naj bi družba razširjala ta list, ker bratovšina (molitveno apostoljstvo) je času močno primérna, dozda doseženi sad obilen, list občinstvu prav priljubljen. Ta list se bere tudi pri nas, veljá samo 1 gold. na leto in izhaja po 1 zvezek na mesec. (Napis: Jos. Malfatti, S. J., Director des Gebetsapostolates, Innsbruck.) — Mesto Luksenburg ponuja učno svobodo, in zastonj vse potrebne poslopja, ako bi se katoliško vseučiliše za Nemčijo ondi napravilo. — Tudi želi ravno to mesto, da bi bil ondi prihodnji véliki shod. (Najberže pa se nobeno ne bo spolnilo, ker je Luksenburg preveč odročén.) — Baron Stillfried in deželni grof Jož. Fürstenberg z Dunaja priporočujeta, naj bi véliki zbor škofe prosil, da bi bratovšino sv. Mihela napravili po vsih škofijah, pa da bi škofje določili, kako bi se zraven podpiranja sv. Očeta mogel še drugi namen doseči, namreč: da bi se zbujala katoliška zavednost, pospeševalo katoliško življenje — s podpiranjem katoliškega časništva, učenosti, umetnosti itd.

Posebni odbori so imeli vsak dan ob treh v deželski hiši svoje seje in vsak gost se je smel vdeležiti odbora, kateri se mu je bolj prilegel. Ob poli 1 je bila dokončana prva seja. (Dalje nasl.)

Judovski listi na Dunaju strahovito vdelujejo zoper škofe, ki so se za katoliško reč ondi potegnili in v pismu do svitlega cesarja resnico razjasnili. „Volksfreund“ pravi, da je tako, kakor bi ne bilo več pravice in postave za katoliške cerkev, in da prava steklina zoper katoliško reč se v časnikih razodeva.... Tako gostoljubje tedaj so našli v stolnem mestu cesarstva očetje in vikši pastirji skorej vsega avstrijskega ljudstva! Zakaj so šli na Dunaj? Zakaj niso šli v Berlin, v Petrograd, v Carigrad? Od nikoder bi tako nespe-

dobno za njimi ne kričali. Dunaj naj vé, da naši škofje so nam aposteljni; Dunaj nima pravice jih v svojem časništvu zasramovati! Ta Dunaj, ki je undan glavo smertnih sovražnikov keršanskega imena do solnca povzdigoval, zdaj po svojih organih naše očete v blato teptá! Nam je beseda naših škofov ravnilo; ne pa dunajske „Presse“, „Kikeriki“ in drugi sovražljivi listi, ki z vsako verstico merijo v dvé tarči: v Slovence, pa v katoliško cerkev in njene naprave in osebe.

Še nekaj, Dunajčani! Lansko leto v majniku je nekaj nas Avstrijanov par noči prenočevalo med Druzi ob velikem Hermonu. Veste kdo so Druzi? Prašajte uboge Maronite in leto 1860. Bila sva dva duhovna in en civilist. Zjutraj ko smo odhajali, se je samo enkrat in sicer v Bejt-Dženu, kacih 12 ur od Damaska, prime-rilo, da so za nami babe klepetale, — ne pa možje, kakor pri Vas na Dunaju za odhajočimi našimi škofi.

Ako ne zamerite, k tej resnični dogodbi še nekaj pristavim. Ko so me na večer ti hudi Druzi obsuli, jim tudi resnice nisem zamolčal, akoravno nisem bil njih duhovni pastir in oni še celo moje vere ne. Očital sem jim, zakaj se nič ne učé in so v tistih rečéh, ki so jim naj bolj potrebne, tako nevedni, srovi in neolikani, torej po duši in po telesu zanemarjeni. Vender pri vsem tem niso bili jezni, niso godernjali; še le izgovarjali so se prijazno: „Ma judžed — ja'allimna. — Ni nikogar, da bi nas učil.“ Vi Dunajčanje nimate tacega izgovora; Vas so škofje podučili, kako napak in pregrešno delajo tisti, ki spodrivajo konkordat, ki želijo rakomavžarski zakon, ki na to tišé, da bi se šola ločila od cerkve itd. Vaši možje časnikarji in tudi Vaši mestni možje pa za njimi klepetajo, ko z Dunaja odhajajo! Druzi v Bejt-Dženu niso tako delali z nami Avstrijani, ampak le njih babure; pa tudi té ne zavoljo svarila, temuč ker tamkaj od tujca vse, veliko in malo, hoče „bakšiš“ ali darilo imeti, ko odhaja, in če se več dá, pa še več prosijo.

Že delj časa opazujemo nekako neljubo sporekovanje med „Zukunftjo“ in „Volksfreundom“. Poslednjič se „Volksfreund“ celo pritožuje, da je viditi, kakor bi slovenska „agitationspresse“ imela odkazano, da naj zoper kardinala Ravšerja draži. K temu mu je dala priliko zlasti praška „Politik“, ki tudi kardinalu podtika Beustove besede: „dass er auch ein warmes deutsches Herz hat,“ v tem pomenu, kakor bi bil tudi odveč Nemec. — Slovenci želimo, da naj bi bili katoliški in slovenski (če tudi nemško pisani) listi v edinosti, posebno pa „Volksfreund“ in „Zukunft“, ki se na slovenskem oba močno bereta, kolikor vemo. „Volksfrd.“ se za katoliško reč čversto vojskuje in velikrat ga slišimo hvaliti. Enacega lista mi z Dunaja potrebujemo. „Zukunft“ pa se bori goreče za slovenstvo in mu dobro služi, kdor želi slovenske zadeve — zlasti na jugu — bolj na tanko zasledovati. Torej želimo, naj bi se oba lista tako obnašala, da smemo s poštenim „katoliškim“ in „domoljubnim“ srcem oba imeti in priporočevati. „Volksfreundu“ želimo, da bi nikoli ne žalil Slovencev, kateri ga od nekaj močno podpirajo; in „Zukunfti“ vošimo, da bi njeno bistroumno vredništvo odvrčevalo vse reči, ki bi v čimur si bodi verno katoliško čutilo kalile. „Za vero, cesarja, dom“ — pri Slovencih gotovo niso le besede, ampak resnica, — perva pa nam je vera; in ako bi kateri koli časnik zakrenil na razpotje zoper uno glasilo, potem bi nas vest vezala, da se mu odpovemo, ako bi tudi v družih rečéh našemu čutilu stregel. Kadar smo na pragu tega, kolikor nam vera in vest dopuščate, potlej si sami ne moremo kaj; zakaj praga pod nobeno pogodbo prestopiti ne moremo in ne smemo. Nam gre za večno blago, za večne na-

čelstva in pred temi se morajo vsi časní oziri umakniti, ako naskriž pridejo, ko bi bili nam tudi dragi in pri-rašeni kakor oko ali roka. Teh misel mora biti vsak značajin katoličan, bodi si duhoven ali svetni. Kdor je za pravico vsim narodom, in kdor iše vse v ljubezni zedinovati in poprijaznovati, on dela v katoliškem pomenu. „Kdor pa z Gospodom in v Gospodu ne zbira, on stresa.“ — S tem pa smo želeli le prijazne misli razodeti, kakoršne so med Slovenci v taki zadevi, kolikor jih poznamo; ne pa kakor bi se hotli za kacega „pacifikatorja“ vsilovati.

Lešniki.

Neka nečedna duša je dokazovala v „Pressi“, da se otroci spačijo, ako vsak dan k sv. maši hodijo. Od kod je pisavec to posnel? Rekel je, da je bil sam ko deček tako spačen, da je pri sv. maši podobe svetnikov, cerk. služabnike, celo mnihe zasmehoval, lešnike lušil itd., namesto da bi bil pošteno molil. In taki človek, ki se za tako spačenega v svojih otročjih letih očitno spoveduje, se zdaj v „Pressi“ še geršega kaže ter starše zapeljuje, da bi otrok vsak dan v cerkev ne pustili, češ, da se spačijo, ako vsak dan k sv. maši hodijo. Kristus je pa vender rekel: „Vedno molite.“ Tudi bi bilo treba unemu modrovavcu svetovati, da naj nikar vsak dan ne jé, ker tudi s tem se bo ne mara spačil, da mu jed ne bo več dišala! —

Kaj pravi Leibniz zastran spovedi? Pravi, da „spovedna naprava je dostojna božje modrosti, in da v celi keršanski veri ni nič lepšega in bolj hvale vrednega kakor je spoved; celo Kitajci in Japonci se ji niso mogli prečuditi... Pobožnega, resnega in previdnega spovednika on šteje za orodje Božje v zveličanje duš. Zakaj njegovi sveti nam pomagajo k krotanju naših želj in storé, da svoje zmote spazimo, se priložnost greha varujemo, izmaknjeno povernemo, storjene pohujšanja popravimo, dvome razkropimo, potertega duha povzdignemo, sploh vse bolezní svoje duše ozdravimo ali saj zmanjšamo.“ — Veš, da je bil Leibniz protestant? Ti pa si katoličan in morebiti nisi še velikonočne spovedi opravil? Ali te ni sram! —

„Bluthund.“ Sv. Petra in Pavla dan je bil med drugimi slovesno za svetnika razglašen zvel. Peter Arbuez, ki so ga bili judje umorili, — ki so judje lagali, da je Arbuez tisučev ljudi poklal, in ki ga judovska „Neue Freue Presse“ „Bluthund“ imenuje! Judje tedaj svetnika, ki so ga umorili njih očetje, še po smerti brez kazni obrekujejo in z „bluthundom“ pitajo. Pri tem pa je „Neue Freue“ tudi skrivnost od presv. Trojice v tako bogokletno smešnico podelala, da noben godec bolj nepošteno bogoskruniti zmožen ni. Zavoljo enacega spisa (tudi o Petru Arbuezu di Epila), ki je pa skorej nedolžen proti temu v „Neue Fr.“ je protestanška sodnija v Berlinu „Kladeratačevega“ vrednika na 14 dni v ječo obsodila.

Umor dveh popotnikov po turškem vojaštvu na parobrodu „Germanii“ v Ruščuku dela velik šum. Po povelji avstrijskega poročništva sta imela namreč dva politiško-sumljiva človeka (eden blezo Romun, drugi Serb) — od turške vojne iz parobroda odpeljana biti. Akoravno sta imela potne liste, so ju hotli seboj odpeljati; ona pa sta se umaknila v spodnji prostor, se zaperla in rekla, da brez prelivanja kervi ne pojdetá. Parobrodni poveljnik Czičavič (ki to naznanuje) je prosil pri pašu v pričó avstr. poročnika, ako že popotnika iz parobroda s silo uzamejo, da naj turška vojna nobene puške ne sproži, in to mu je bilo obljubljeno. Vender pa so turški vojaki samovoljno s sekirami vlomili v spalnico, ker sta popotnika odgovorila, da se radovoljno ne

udasta, in zaslišal se je strel za strelom — nekako čert ure dolgo, in ko je streljanje jenjalo, so čez tri četrti ure prinesli na verh mrtvo vse prestreljano in razbodeno truplo, in čez družih 10 minut družega človeka, ki je še nekaj dihal, pa so ga s kiji in baganeti do čistega končali.

Kratke naznanila. Praški „Politiki“ je kaj hudo zasmerdelo, ko je slišala, da je Garibaldi vjēt, ker ona je z njim enih misel: „Roma o morte“, in meni, da to se pravi: Ali mora Italija poginiti, ali pa Rim jenjati biti dednja sv. Petra! To pa se pravi po naši misli z roparjem zoper posestnika, in pri katoličanu, zoper lastnega očeta potegniti. Dokler večna Pravica živi: ne le noben pravi kristjan, ampak tudi noben pošten človek ne more tolovajstva terditi. In pa, kakošno italijansko mesto, na kar se tako strašno tiši, bi bil Rim z Viktor-Emanuelom — brez papeža? Bil bi priropana tolovajska jama in podertina nekdanje slave. Tam, kjer je papež, le tam je — ne le glavno državno mesto, ampak tudi glavno mesto vesoljnega sveta. Naj gre Garibaldi v Rim, spremenil ga bo v Kozjek (Caprera); naj gre Pij IX na Kozjek, spremenil ga bo v Rim. Le kjer je papež, tam je Rim. — V državnem zboru 5. t. m. je dr. Toman govoril, da ljudska šola naj ostane duhovšini v rokah, in protestoval je zoper to, da bi se kerčile pravice deželnega zbora do ljudskih in srednjih šol. — „Volksfreund“ piše, da tišanje v šole, ki jih imajo redovnice, še nikoli ni bilo toliko, kakor letos; pa tudi, da dostikrat so se slišali glasovi staršev, da svojih otrok ne bodo izročevali učenikom, kateri so tistih misel, kakor učiteljski zbor na Dunaju. — „Gegenw.“ pravi, da se v Avstriji zato kriči „konkordat!“ ker se zavoljo baganetov še ne upa kričati „republika!“ „Pol.“ 28. kim. govori o nasilstvu vladinem zoper Garibalda in zoper rogovileže. (Repressalien der Regierung gegen Garibaldi und gegen die Actionspartei!) Na vse zadnje pri takih ukih ne bomo vedili, kaj je belo in kaj černo, kdo je nasilnik in kdo posiljeni: ali posestnik ali razbojnik! „Primorec“ pa je drugo zasolil: „Garibaldi je imel povsod srečo; kolikokrat pa se je vzdignil zoper papeža, vselej mu je naglo spodletelo. Dobro, ako to reč natanko premisli“... Pač res; če se tolovaj nikjer ne opeče, nad Rimom se gotovo, to je zgodovina že velikrat poterdila. — Svitli cesar avstrijski ima 25. t. m. v Pariz priti. — Po poslednjih naznanilih je v Rimu vse mirno in varno; na mejah pa se sliši o puljavah vojakov z Garibaldovci, kjer pa so poslednji veči del tepeni. — Dopisnik iz Prage v „Moskvi“ pravi, da se res na Českem silo naroda uči „pa-ruski.“ Eden drugemu nagajajo; Beust se je pa po Českem ponašal s „svojim nemškim srcem.“ — V Fuldi se bodo menda 25. t. m. sošli nemški škofje, katerih se je že 40 oglasilo. (Zknft.). Pa bo le spet „jamer“ v Izraelu. —

Pododbor verskega odseka hoče ne le šole od cerkve, ampak tudi nrvnost od vere ločiti in nekako državno nrvnost ali „čednost tega sveta“ v šole vtepti. Državni poslanec Greuter je na velikem katoliškem shodu v Insbruku tiste imenoval „nove Herode“, ki po sili hočejo cerkvi Božji otroke ugrabiti in jih duhovno pomoriti. — Dozdaj so zoper konkordat nekatere mesta govorile, zdaj pride pa versta na narode, ki bodo vse glasneje govorili (za konkordat). Poljaki so začeli. (Stimmen a. Tir.) — Dupanloup, naj serčniši in naj bistroumniši sedanji vojskovavec za katoliško cerkev, v dolgem pisanji do italijanskega ministerskega predsednika Ratazzi-a prav po vrednosti šiba dvojezično politiko, ki je kriva, da se tako rogovili zoper Rim; pred sodnjim stolom pravice in vesti toži tako nepošteno djanje in prijema tako terdo, da se deležniki ne morejo izmuzniti in izgovarjati.

Une dni na Dunaju zbrani vikši škofje in škofje so zoper sedanje katoliški cerkvi tako strahovito sovražljivo rogovilstvo oddali pismo do Njih apostoljskega veličanstva. V tem pisanji razlagajo zgodovino konkordata, umno, tehtno in z veliko učenostjo in bistrostjo zavračajo laži, potuho in obrekovanja mnogoterih keršenih in nekeršenih nejevernikov, ki sedé po državnih zbornicah, srenjskih svetovalnicah, časnikarskih stanicah itd. — Poljski poslanci neki očitno govoré, da bodo zbor zapustili, ako vstavni odbor ne bo kmali kmali avtonomije za dežele bolj razširil. — Ogerski prvo-stolnik je v velikem shodu družbe sv. Ladislava v Pešti govoril o nevarnostih, ktere obdajajo katoliško cerkev, zavrnil pa na stanovitno zaupanje sv. Očeta, in opominjal, da naj se mu pošlje pismo verne vdanosti, in naj se darovi zbirajo. — V Stutgardu je obila ljudski zbor z dežele izrekel, da naj se zveze s Prusijo zavežejo, Prusii prijaznemu ministru pl. Varnbülerju pa dá nezauptnica. — Pravijo, da bivša hanoveranska kraljica se je v katoliško cerkev povernila. To ji bo več koristilo kot tri hanoveranske kraljestva. — Beust je neki v prav hudi zadregi; od vsih strani vidi, da njegove pričakovanja in upi so okanjeni. (V. F.) — Pravili so, da Garibalda so bili odpeljali na Kózje: od tam je hotel pobegniti, da bi šel Rim ropat, pa zopet so ga vjeli in nazaj na Kózji otok gnali. Nekaj garibaldovskih tolovajev je bilo res že čez mejo sedanjega rimskega posestva bruhnilo, in delali so prav po tolovajsko, srenje žulili za živež in denar, in delali druge nasilstva. Papeževi vojaki pa so jih razkropili, veliko polovili in na mejo gnali; 140 jih je neki bilo te dni samih prišlo izstradanih in sterganih, ter brez orožja, ki so prosili laško vojno, da naj jih v njih domačijo nazaj pošlje. Prav jim je — eiganskim potepuhom in tatovom! —

Iz serbske „Zastave“ smo zvedili, da so res katoličani razpuhnili Garibaldov shod za mir v Genevi. Kaj pa, da so potem katoličani krivi, ako garibaldeži niso miru naredili! S čim pa so ti junaki mir delali. „Zastavin“ dopisnik pravi: „Talijani napadoše na papstvo i monarštvo, i dokazaše, da pored ta dva elementa v društvu mira biti nemože.“ To so ti lepe doktrine za mir! Genevljani so naj berže pa tudi svojo mislili: „da pored Garibaldove skupštine mira biti nemože,“ — in razkadili so to nečedno družbo.

Zbornica je o pretresanji kazenske postave snela potepuhom verige in odvernica od njih palico; upajmo pa, da tacega preusmiljenja do tatov in neusmiljenja do poštenih državljanov svitli cesar ne bodo poterdili. Že zdaj večkrat zanikarneži kar nalaš gredó krast zato, da v ječo pridejo; kaj še le bo! — Zmešnjave na Avstrijskem množijo odstavljanja domorodnih učenikov po Hervaškem, in čedalje hujši razsajanje Košutjanov na Madjarskem. Bog se smili Avstrije, katoličanov in Slovenov! — V Chicagi v Ameriki začno ta mesec izhajati v českem jeziku „Katolické Noviny.“ (Zukunft.) Znano je, da imajo Čehi že več českich listov v Ameriki. Kdaj bo prišlo do slovenskega, ali kdaj že saj do slovenske duhovnije? — Dunajski časnik za medicino je dunajsko srenjstvo serčno prosil, da naj iše pomočkov zoper strašno kugo skrunstva ali prostitucije; toda srenjstvo k temu nima časa, mora po konkordatu udrihati in klepati, zakaj konkordat bi vender utegnil prostituciji kaj škodovati. (W. K.)!

Do parskega kralja je že 1013 srenj poslalo prošnjo, da naj odpravi sedanji deželni zbor z njegovim čudnim „napredvanjem“ in prusoljubjem. Tudi to ni brez nauka za Avstrijo. — Rusija, Prusija, Francija, pa morebiti še kaka druga — ija se oborožujejo. — Učilno središnje svetovavstvo na Dunaju je odpravljeno, ker je

Ogersko ločeno in Galicija že tako svoje posebno svetovavstvo ima. Morebiti vendar pridejo časi, da dobi vsaka národnost svoj posebni šolski svet?

V Zbornici na Dunaju so bili te dni hudi boji, kakor vemo iz zanesljivega vira. Nemški centralisti hodijo zmiraj svojo zvito pot. 14. §. Šmerlingove vstave tirja dve tretjini glasov, da se ta vstava spremeni. Tega ravno so se ti močje bali, ker so previdili, da dveh tretjin menda ne dosežejo. Skovali so 4 postave, med drugimi vstavno postavo za temeljne pravice državljánov, ktera pa nam v mnogem oziru ne more všeč biti; posebno je zoper voljo Poljakov. Te 4 postave so hotli s prosto večino glasov spraviti med temeljne državine postave, ki bi se pa potlej smele samo z $\frac{2}{3}$ glasov prenavarjati. Bile bi se najberž tako v vstavno pismo vgnjezdile. Ziblikievič je tirjal, naj se posvet teh postav odloži, dokler samo vstavno pismo ni gotovo. Vsa desnica in nekaj centra ga je podpiralo; vendar je predlog padel. Zdaj naznani dr. Toman, da tirja spremenjenja vstave $\frac{2}{3}$ glasov. Hud boj se vname. Ziblikievič, Křečunovič in Toman na eni, — Mühlfeld in Herbst na drugi strani. Vse neoveržljivo dokazovanje, da je treba dveh tretjin, nič ni pomagalo. Pri tacih ljudéh so dokazi zastoj. Tudi ta predlog je padel. Desnici ne kaže zdaj družega kakor glasovanja se zderžati, to je edini pomoček, da se te postave odvernejo, ker ni misliti, da bi potem bile sankcionirane. Pervokrat so tudi ministri s Sloveni glasovali, v drugo pa so se odtegnili, ker nočejo na nobeno stran stopiti.

Še hujše kakor na zboru je boj v odboru, ki izdeluje državno vstavno. Desnica tirja večí samoupravnost ali avtonomijo; Nemci hlepé le po centralizaciji. Moško je zagovarjal dr. Toman našo privilegijo zastran judov na Kranjskem; pa nič ni opravil. (Lepa nam je taka vstava, ki nam naj koristniši pravice pojéda!) Silno se je poganjal za šolo, da naj bi se gimnazije in ljudske šole izročile deželni zborom, in tudi Poljci so to hudo tirjali; pa vse zastoj: saj podstavne reči ali principe mora državni zbor ustanoviti. — Tudi je dr. Toman častno v odboru omenil kranjske in sploh slovenske duhovščine; klical jim je: „Šolo moje domovine bote občutljivo poškovali, ako jo duhovnom iz rok vzamete!“ Govoril pa je gluhim ušesom. G. S. torej pravi, da naj Sloveni na lesenko pred šolskimi vrati zapišemo: „Naš up je šel po vodi.“

Škofovska adresa je judovske in ajdovske časnike strašno razkačila. Bati se je, da bi v Donovo ne poskakali. Nekak strah jih pa vendar le obhaja. Tudi v nekem drugem kraju se nekaj giblje.

Nove bukve. Ravno je prišla na svitlo:

SVETA URA,

moliti Jezusa v Zakramentu ljubezni Božje, ali obiskovanje presv. Rešnjega Telesa, in počevanje vselej neomadežene Device Marije, za vse dni v mescu poleg sv. Alfonza Marija Ligvorijana s pristavkom mnogih družih molitev in pobožnost. Spisal Jan. Volčič, duhoven ljubljanske škofije. Dobivajo se že gotovo pri g. Gerberji.

Sladko ime Marija.

Sladko premilo je tvoje ime,
Mati Marija! za verno sercé,
Solčno v ljubezni se Božji žari;
Srečen, presrečen kdor prav te časti!
Ti si nedolžnim naj večí sladkóst,
Zgled naj čistejši za pravo svetóst;
Kdor te zakliče v skušnjavi v pomoč:
Ti mu posvetiš, — nevarnost je proč.

V hudi bolezni bolnik vse noči —
V britkih nadlogah ne stisne oči;
Al ko te kliče, Marija! serčno,
Kmalo občuti hladilo sladko.

Skor omaguje pri delu težák,
Milo zdihuje utrujen s'romak;
Vender v spominu, Marija! na té
Zopet okrevajo, serce — roke.

Grešnik, ki zgubil pravice si pot,
Kdo te bo rešil okovov in zmot?
Glej na Marijo, zateci se k Nji,
Ona pri Sinu ti milost dobí.

Starček pod težo lét slab in potert, —
Strah ga obhaja, ko bliža se smert;
Al ko Marijno Imé zgovori,
Mirno Gospodu dušico 'zroči.

Toraj na zemlji te verni kristjan
Vneto pozdravlja, preslavlja vsak dan,
Iz ust milijonov glasovi doné: —
„Zdrava Marija!“ — čez solnce, zvezdó. —

Sveti, te prosimo, sladko ime —
Nam, o Marija, — čez ljuto morje
Tega življenja, ti varuj nas zmír;
Enkrat pa sprosi nebeški nam mír! — Radoslav.

Duhorske spremembe.

V ljubljanski škofii. Naslednji čč. gg. so tako-le postavljeni in prestavljeni: Ant. Fetih-Frankheim, nov. posv., za kapl. in kateh. v Teržič; Jan. Juvan pride iz Teržiča za benef. in kat. v Idrijo; Ant. Hočevnar iz Starega loga na Kočevskem v Doberniče; Jan. Novak, sem. duh., v Dole; Jan. Babnik iz Žuženberka v Št. Jernej; Jan. Voyk iz Št. Jerneja v Ribnico; Mih. Skubic iz Ribnice v Žuženberk; Alojzi Kumar, sem. duh., v Mokronog; Jož. Krese s št. Mihela pri Nov. m. na Rako; J. Jarec z Rake v št. Mihel; Fr. Dolinar iz Lašič v Horjul; Tom. Baselj iz Horjula v Kamno gorico; Mat. Zarnik z Breznice v Lašiče; Lor. Krištofič z boh. Bistrice v Breznico; Mart. Poč, sem. duh., v Černomelj za kpl. in kat.; Lor. Bergant iz Cerkelj na Dol. na Dovje; Jan. Parapat s Stare cerkve na Koč. v Semič II; Ign. Ključevšek, nov. posv., k Stari cerkvi na Koč.; Fr. Štrukelj s Čateža v Sostro; Jan. Pogačnik, nov. posv., v Čatež; Ernest Čubar iz Sostrega v Dolino; Jan. Knavs iz Doline za vikarja in benef. na Kerško.

V teržaški škofii. so prestavljeni čč. gg.: Jož. Lupetina iz Buj v Pirano; Sebast. Marchio iz Buj v Novigrad; Fr. Pagan iz Humaga v Terst za sakristana pri Marii D. Veči; Jož. Miandružič iz Novigrada v Humago; Fr. Repič z Drage v Karkavice; Ant. Rogač iz Jelšane v Drago; Mat. Sila z Voloske na Opčino; Kajet. Rokoni iz Buzeta v Buje; Ant. Kuhn z Opčine gre v pokoj za leto in dan. Razpostavljeni so čč. gg. novi mašniki tako-le: Nik. Druškovič v Grizinjano; Jož. Gianolla v Operto; Jak. Mihalič v Piran; Fr. Matičič k sv. Petru na Skedenj; J. Rastelli v Buzet; Jož. Sancin v Mile; Alb. Švinger v Volosko; Vil. Vesel v Jelšane; Ant. Zapador v Buje; Mat. Mikuš v Sušnjevicu. (Škof. list.)

Dobrotni darovi.

Za sv. Očeta. G. L. K—č: „za dušno in telesno zdravje, — želeč, da bi drugi še več dali.“ — Devica 1 gold.: za povišanje katoliške cerkve in zatrenje nejeverstva. — Druga devica 1 gold.: prosi blagoslova za življenje in za zadnjo uro. G. Bl. P—č 1 gld.